

Przedmiotem badań jest znaczenie autonomii woli stron w prawie prywatnym międzynarodowym (PPM), czyli autonomia woli stron w stosunkach o charakterze prywatnoprawnym z elementem obcym, które to stosunki wynikają z transgranicznych umów. Autonomia woli tutaj rozumiana jest jako możliwość wpływania stron na prawo znajdujące zastosowanie do wiążącej strony umowy, poprzez wybór prawa danego państwa lub wskazanie aktu prawa materialnego (np. akt prawa modelowego niemający mocy wiążącej). Badania praktyki międzynarodowego obrotu handlowego dowodzą, iż wybrane prawo właściwe (i/lub wskazany akt prawny) mające zastosowanie do transgranicznych umów, ma kluczowe znaczenie dla stron. Jest niejednokrotnie istotnym przedmiotem negocjacji, a w wielu przypadkach, dodatkowym i istotnym elementem sporu- wpływa na prawo, które zostanie zastosowane do oceny istoty sporu powstałego na tle umowy. Określenie prawa właściwego lub konkretnego, wskazanego aktu prawnego, mającego zastosowanie dla danej umowy, ma istotne znaczenie dla stron, ponieważ w różnych systemach prawnych lub w aktach prawa materialnego, dane stany faktyczne mogą rodzić inne skutki, jeśli idzie np. o ocenę ważności umowy lub niektórych jej postanowień, wynikających z umowy praw i obowiązków stron. Obecnie, ze względu na nowe i szerokie spektrum możliwości stron w zakresie autonomii woli w prawie prywatnym międzynarodowym, mogą pojawić się wątpliwości interpretacyjne i rozbieżne oceny co do charakteru prawnego wykorzystanego przez strony instrumentu prawa prywatnego. Temat ten jest bardzo aktualny, a w takim ujęciu - dogłębnie dotąd nie analizowany. **Celem badań** jest sformułowanie oceny, czy autonomię woli stron w PPM należy postrzegać jak w pierwszej połowie XX w. (kiedy znaczenie miał przede wszystkim tradycyjny, kolizyjnoprawny wybór prawa), czy też należy w XXI w., w obliczu możliwości zastosowania innych instrumentów objętych autonomią woli przy stosunkach transgranicznych, zmienić podejście do tegoż wyboru prawa, a w konsekwencji, zmodyfikować metodologię oraz interpretację tychże klauzul umownych. Autonomia woli może przejawiać się tutaj na dwóch płaszczyznach. Po pierwsze, w formie tradycyjnej, poprzez wpływanie stron na określenie reżimu prawnego (określenie prawa właściwego) znajdującego zastosowanie dla stosunków wynikających z transgranicznych umów, tj. wyboru prawa w znaczeniu kolizyjnoprawnym, który polega na wyborze systemu prawnego danego państwa z jego wszystkimi normami bezwzględnie obowiązującymi. Po drugie, autonomia ta może również przejawiać się poprzez dokonanie tzw.: materialnoprawnego wskazania prawa, czyli wskazania aktu prawa materialnego (w szczególności akt modelowy o charakterze niewiążącym, tzw. *soft law*, bez wskazania właściwości prawa danego państwa). W ramach materialnoprawnego wskazania w XXI w. powstało wiele nowych aktów, które strony mogą wskazać (tj. powołać się na nie), bądź inkorporować je do umowy. Ponadto, wnioskodawca pragnie przyjrzeć się dwóm instrumentom o charakterze *'opt-out'* oraz *'opt-in'*. Jeśli chodzi o instrument *'opt-out'*, często do stosunków międzynarodowych wynikających z umów, mają zastosowanie (*'automatyczne'*) - z mocy samego prawa, traktaty międzynarodowe, których zastosowanie strony mają możliwość wyłączyć. Poprzez fakt *'automatycznego'* zastosowania takiego aktu oraz możliwość jego wyłączenia przez strony, regulacja taka jest określana mianem instrumentu *opt-out*. Jeśli natomiast chodzi o instrument *opt-in*, przedmiotem badania jest tzw. Instrument Opcjonalny na przykładzie projektu Wspólnego Europejskiego Prawa Sprzedaży (CESL) jako projektu rozporządzenia UE. Chociaż prace nad projektem zostały wstrzymane nie oznacza to jednak, że nie należy podejmować analizy objętych nim rozwiązań i jego charakteru prawnego. Dla zastosowania Instrumentu Opcjonalnego według propozycji CESL, konieczne jest jego wskazanie, (*opt-in*) tj. aktywny wybór dokonany przez strony, jako aktu pochodzącego od ustawodawcy unijnego, ale mającego charakteru wiążącego aktu prawa materialnego (specyfika różna od wcześniej wspomnianych dwóch płaszczyzn wyboru prawa). **Powodem dla podjęcia przedstawionej tematyki badawczej** jest wzmożony rozwój międzynarodowych stosunków w zakresie wymiany towarów i usług, co uzasadnia doniosłość rozważania instrumentów pozwalających stronom na wpływanie na reżim prawny, wedle którego będzie oceniany wiążący je stosunek umowny. Badania te obejmują więc analizę instrumentów prywatnoprawnych pozwalających na określenie reżimu prawnego znajdującego zastosowanie do wynikającego z umowy stosunku prawnego, m.in. poprzez zastosowanie tzw. klauzuli wyboru prawa, będącej przejawem autonomii woli stron. Pojawienie się w ostatniej dekadzie aktów prawa modelowego w zakresie umów oraz próby stworzenia instrumentu opcjonalnego dotyczącego sprzedaży, skłania do ponownego rozważenia znaczenia i zakresu autonomii woli stron w prawie prywatnym międzynarodowym. Skłania to także do udzielenia odpowiedzi na pytanie o rolę tradycyjnego - kolizyjnoprawnego wyboru prawa w kontekście nowych instrumentów, które strony stosunków transgranicznych mają obecnie do dyspozycji. Ponadto powodem podjęcia niniejszej tematyki badawczej jest fakt, że pojawiają się głosy, które podważają znaczenie i postrzeganie tradycyjnych instytucji prawa prywatnego międzynarodowego; w niektórych sytuacjach, przy wykorzystaniu przez strony innych instrumentów objętych ich autonomią, podważa się nawet potrzebę celowości poszukiwania prawa właściwego. Wnioskodawca chociaż daleki od podzielenia tego poglądu, uważa jednak, że nie należy takiego poglądu wyłącznie kontestować, ale należy dokonać analizy i zbadania problematyki autonomii woli w tym zakresie i przedstawić argumenty pokazujące jego słabość, odnosząc się właśnie do nowego ujęcia autonomii woli stron u progu XXI wieku.